

SKRIFTLIG FRÅGA TILL STATSRAÅD

Från Riksdagsförvaltningen
2021-04-06
Besvaras senast
2021-04-14 kl. 12.00

Till utbildningsminister Anna Ekström (S)

2020/21:2415 Säkerställande av enhetliga kriterier vid granskning av studieförbunden

Genom forskningsrapporter om våldsbejakande extremism och antidemokratiska krafter har experter från Försvarshögskolan och Malmö universitet flera gånger stött på problemet med systematiskt missbruk av folkbildningssystemet som motverkar en demokratibaserad värdegrund.

Miljontals kronor visade sig ha betalats ut till tio studieförbund runt Järvafältet i Stockholm; av dessa har åtta fuskat till sig bidrag. Staten delar varje år ut över 4 miljarder till folkbildningen. Hösten 2020 avslöjades Folkbildningsrådet med ett stort bedrägeri, detta enligt TV4 den 10 september 2020. Det visade sig att studieförbund hade fejkade deltagare och att pengarna misstänktes gå till finansiering av extremism och organiserad brottslighet.

I samband med detta kom också signaler om att det finns omfattande fusk på andra ställen i landet. Efter alla dessa skandaler och missförhållanden som varit kända sedan länge, är det förvånande att man har kört på i gamla hjulspår och ignorerat de uppmaningar som har lagts fram från flera håll. Folkbildningen är viktig för Sveriges demokrati och förtjänar bättre, och det behövs en omfattande omstart i en ärlig kontext.

Experter från Försvarshögskolan och Malmö universitet har tagit del av de senaste uttalanden, åtgärdsförslag och skrivelser som gjorts av Studieförbunden i samverkan. De bedömer det som en serie avledningsmanövrar som syftar till att bevara ett dysfunktionellt system och att de åtgärder som föreslagits inte kommer att komma till rätta med den omfattande problematiken. Studieförbunden i samverkan har hävdade att det inte handlar om en jakt på volym med en graf med verksamhetsvolym som börjar 2014. Det torde knappast vara okänt för någon att de skandaler som gjort att vi hamnat här inneburit strykningar av hundratusentals studietimmar per år sedan 2014, så det är snarare anmärkningsvärt att volymerna är konstanta sedan dess. Experterna menar vidare att Studieförbunden i samverkan i stället borde visa skattebetalarna hur den totala volymen i systemet ökat sedan 1992 och hur bidragen under samma period minskat, så kan gemene man själva göra matematiken kring hur kvaliteten har behövts försämrats.

Dess främsta företrädare gentemot staten är Folkbildningsrådet, en ideell förening vars huvudmän och medlemmar utgörs av studieförbunden och

folkhögskolorna. Problemet är att de organisationer som ska motta bidragen också administrerar utdelandet. Det finns en oförmåga att hindra fusk och felaktiga utbetalningar, något som Riksrevisionen tog upp i en uppföljningsrapport 2015. Riksrevisionen rekommenderade att Folkbildningsrådet skulle kontrollera bidragen hårdare och att regeringen skulle ställa tydligare krav på Folkbildningsrådets myndighetsutövning. I rapporten konstateras också att Folkbildningsrådets fördelningssystem inte har fått de kvalitativa kriterier riksdagens beslutat om. Kontrollen är ineffektiv, och uppföljning och utvärdering belyste inte huruvida syftet med bidragen uppfylldes.

Riksrevisionens rekommendationer har inte hörsammats av Folkbildningsrådet, utan man har struntat i kraven, och argumenten för det är att alla de brister som påtalades finns kvar än i dag. Flera år senare. Det finns bra folkbildande verksamheter, men de är förhållandevis inskränkta i förhållande till en intensiv volymjakt och outsourcing till lokala föreningar. För att stärka de bra delarna måste en organisations- och strukturförändring ske omgående. Annars riskerar de bra delarna att kvävas i det som är dåligt. Mängd, utbetalningar och förvärvad verksamhet ska inte längre belönas, och för att få till ett förändrat synsätt på detta krävs det starkt politiskt ledarskap.

Enligt experter är inte de förslagna åtgärderna är inte tillräckliga. De nyligen utförda utökade kontrollerna var genomgående bristfälliga när de hade olika gränsvärden och icke-gemensamma kriterier för bedömning. Alla studieförbund fick välja egna gränsvärden, definitioner och kriterier för strykningar samt genomföra granskningen själva, varför kontrollerna saknar trovärdighet. Därtill används kreativ statistik för att få fusket att se avsevärt mindre ut än det egentligen är.

Med hänvisning till ovanstående vill jag ställa följande fråga till utbildningsminister Anna Ekström:

Vilka åtgärder ämnar ministern vidta för att säkerställa att granskningarna hos studieförbunden inte går att modellera efter eget tycke?

.....

Marléne Lund Kopparklint (M)

Överlämnas enligt uppdrag

Johan Welanders